

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10901

Tarih : 11.03.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

DILAN KUNT AYAN
Şanlıurfa Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 11-3-2025	Esas No: 2/2999

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LIGI
11 Mart 2025
Numara: 0

TBMM GENEL EVRAK
11 Mart 2025
No: 1596477

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadınların sosyal, siyasal, yasal ve ekonomik haklarının geliştirilmesi, kadın-erkek arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi için bütünlüklü çalışmalar, hukuki düzenlemeler ve politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Kadına yönelik ayrımcılık ve her türlü şiddetle mücadele kapsamındaki çalışmalar yalnızca ceza hukukunun konusuna giren yasalarda değişiklik anlamına gelmemektedir. Anayasa, çeşitli uluslararası sözleşmeler ve BM Tavsiye Kararlarında da belirtildiği üzere, kadınları güçlendirecek, sosyal ve ekonomik imkanlarını, gelir düzeylerini, iş alanlarını ve bağlantılı olarak emeklilik haklarını iyileştirecek yasalar ve politikalar da devletlerin asli sorumlulukları arasındadır.

Kadın- erkek eşitliği, genel anlamıyla yasalar önünde eşitlik olmakla birlikte hak ve imkanlara ulaşmak açısından maddi bir eşitliği sağlamak anlamına gelmektedir. Maddi eşitlik, kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olmasını, bu haklara ulaşım ve hakların kullanımı bakımından cinsiyete özgü farklılıklar varsa dahi bunları gözetererek, koşullara uygun düzenlemeler yapmayı ifade eder.

Emeklilik modern hukuk sistemlerinin tamamında düzenlenmiş olan, yaşamlarının belirli bir dönemini çalışarak geçiren kişilerin yasalarla belirlenmiş şartları sağlaması halinde kazandıkları bir haktır. Türkiye’de emeklilikle ilgili düzenlemeler genel olarak 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda düzenlenmiştir. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’yla 1 Ekim 2008 tarihinden itibaren sigortalılara askerlik ve doğum borçlanması hakları tanınmış ve önceki ilgili kanunlarda yer alan düzenlemeler bu kanunda birleştirilerek eşitlenmiştir.

Bu kanunla kadınların yasal mücadeleleri sonucunda doğum borçlanması hakkı da getirilmiş, 2014 yılında yapılan değişiklikle kadınlara tanınan bu hak hem kapsam hem de faydalanılabilecek azami prim günü bakımından genişletilmiştir. Ancak kanunun güncel halinde dahi, kadınların doğum borçlanmasından faydalanabilmesi, doğum öncesinde sigortalı olma şartına bağlanmıştır. Yani çalışma ve sigortalılıktan önce yapılan doğumlar borçlandırma kapsamına alınmamıştır. Herhangi bir şekilde (SSK, Tarım SSK, Bağ-Kur, Tarım Bağ-Kur, Emekli Sandığı, isteğe bağlı, özel banka-borsa) sigortalı olduktan sonra yapılan doğumlar için borçlandırma yapılabileceği düzenlenmiştir.

Diğer yandan, askerlik borçlanmasıyla ilgiliyse böyle bir şart bulunmamaktadır. Bu durum erkeklerin sigortalılık giriş tarihlerini, dolayısıyla emekli olma tarihlerini öne çekerken, kadınların doğum borçlanmasıyla sigortalılık başlangıç tarihleri değişmemektedir. Ekseriyetle erkeklerin faydalanabildiği askerlikte geçen süreler için herhangi bir önceden çalışma şartı aranmazken, Türkiye’nin sosyal-kültürel-ekonomik koşullarında genellikle genç yaşta anne olan kadınlar için doğum öncesi çalışma/sigortalı olma şartı aranması en basitinden Anayasal eşitlik ilkesine, kadın-erkek fırsat eşitliğine aykırılık teşkil etmektedir.

5510 Sayılı Kanun'un 41. Maddesinde "Sigortalıların borçlanabileceği süreler" sınırlı olarak sayılmıştır. Bu Kanuna göre kadınların doğum borçlanmaları;

"sigortalı sayılanların; a) (Değişik: 10/9/2014-6552/43 md.) Kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalı kadının, üç defaya mahsus olmak üzere doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarıyla talepte bulunulan süreleri" şeklinde düzenlenmiştir.

Aynı maddede askerlik borçlanmasına dair ise;

"b) Er veya erbaş olarak silâh altında veya yedek subay, yedek astsubay okulunda geçen süreleri" şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Erkekler için zorunlu görev kapsamında ele alınan askerlik borçlanmasının ödenmesi halinde emeklilik süresi geriye doğru çekilebilirken, kadınların özellikle doğum oranlarının yüksek olduğu, evlilik yaşının ise erken olduğu toplumumuzda koşullu olarak bu haktan faydalanması kadınlar aleyhine bir ayrımcılık ve eşitsizlik yaratmaktadır. Bu nedenle ilgili Kanun ve uygulama yönetmeliğinde yer alan, doğum borçlanmasından faydalanmak için, kadının doğum öncesinde çalışan/sigortalı olma şartının kaldırılması gerekmektedir.

Ayrıca aynı fıkroda doğum borçlanmalarının "üç defaya mahsus olmak üzere" kullanılabilmesi belirtilmiştir. Doğum ve çocuk sayısı, toplumların kültürel, sosyal, ekonomik koşullarına göre farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de ortalama doğum oranı, pek çok ülkenin üzerindedir. Bunun yanı sıra aile içinde bazı kadınların doğum üzerinde tek başına karar alamaması, doğum kontrol yöntemlerinin ve farkındalığının düşük ve kolay ulaşılamaz olması, devletin toplum üzerindeki "çok çocuk, en az üç çocuk" gibi doğum oranını yükseltmeye dönük teşvik politikaları göz önüne alındığında, bu sayının üç ile sınırlanması kadınlar aleyhine sonuç doğurmaktadır.

Hali hazırda çalışan kadınlar doğum nedeniyle uzun süreler iş hayatından kopartılmakta veya hiç çalışmamakta, çalışma hayatına geç girmektedir. Bu nedenle doğum borçlanması hakkından faydalanma için sigortalı olma şartı ve en fazla üç çocuk bakımından sınırlanma şartı kaldırılmalı, buna bağlı olarak yaşanan mağduriyet giderilmelidir. Böylece kadınlar hem iş hayatında yer almaya hem de emeklilik haklarına daha kolay ulaşabilecek, kadınların ekonomik özgürlüğünün artması ve güçlenmeleri, var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılmasına imkan sağlayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kadınlara 1 Ekim 2008 tarihi itibariyle tanınmış olan “doğum borçlanması” hakkının kullanımındaki “doğumdan önce çalışan/sigortalı” olma önkoşulu, kadınlar açısından mağduriyet yaratmaktadır. Toplumda kadınların genç yaşta evlenmesi, çocuk yapması ve buna bağlı olarak çalışma hayatına geç girmeleri bu kanunun amacının tam olarak hayata geçmesine engel olan faktörlerdendir. Aynı zamanda sosyal, kültürel nedenlerle hane başı ortalama çocuk sayının görece yüksek olduğu Türkiye’de doğum borçlanmasının “üç çocukla sınırlandırılması” kadınların sigortalılık ve emeklilik durumlarına olumsuz etki yaratmaktadır. Bu nedenle söz konusu şart ve sınırlamaların kaldırılması, kadın erkek arasındaki ekonomik eşitsizliklerin giderilmesine katkıda bulunulması için ilgili maddenin değiştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yapılan bu değişiklik doğrultusunda ilgili diğer mevzuatta da gerekli düzenlemelerin yapılması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 41 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“(a) Kadınların, doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla borçlanılacak sürelerde uzun vadeli sigorta kolları açısından sigortalı sayılmaması ve çocuğunun yaşaması şartlarıyla talepte bulunulan süreleri,”

“(a) bendi kapsamında ilgili diğer mevzuatta gerekli düzenlemeler yapılır.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.